

Posamezna številka stane 1 din.

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inse-
nat ali oznanila se zaračunajo po dogovoru;
večkratnem inseriranju primeren popust.
Uredništvo sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštnina plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru.
Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se mo-
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12 ur.
Rokopis se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštne prede-
Telefon interurban št. 113.

185. številka

Maribor, dne 21. novembra 1924.

Letnik XVI.

Češki glasovi o P. P. vladi.

Ze zadnjic enkrat smo omenili, da so si pridobili čehi mnogo pravih pojmov o politiki na Balkanu in da so tudi naše razmere začeli stvarno presoati ter da se v češki javnosti izgubljajo oni glasovi, ki so poprej vedno sledili vladajočemu Pašič ali Pribičeviću. Velika večina čeških listov prinaša zelo objektivna poročila o sedanjih P. P. vladi in o njeni politiki. Naj sledi nekaj primerov, kakor jih je zbral praški poročevalec zagrebškega »Obzora«:

Katoliški list »Čech« piše:

»Prihod Pašiča proti večini pomeni zausnico demokraciji. V Jugoslaviji je demokracija evropskega zapada malo znana, a še manj cenjena. Vojak je tam več kot meščan, oficir pa še več kot narodni poslanec. Vprašajte naše poslance, ki so bili nedavno v Beogradu, pa boste slišali, na kak način so jih uvedli v kraljevski konak. In to so bili gosti. Z domačini se gotovo postopa še za veliko število stopenj manj elegantno. Z opozicijonalcem se pa sploh ne razgovarja, pa naj predstavlja opozicija tudi večino naroda ter ima pravico, da odločuje. Pašič pripravlja sedaj volitve. Četrt leta ima čas. V Angliji mora biti vse to gotovo v 14 dneh, v Nemčiji traja rok en mesec, Pašič pa rabi celo četrletje. Najprej namerava razpustiti seljaško Radičevu stranko, ki predstavlja vse Hrvate. To je bojna rokavica, vržena celemu narodu in to narodu z bogato kulturo in slavno preteklostjo. Hrvati se niso dali zadušiti od Madžarov in se ne da pričakovati, da bi proti njim s persekucijami uspel Pašič. Častiti Srbin Davidović je javno priznal, da so Hrvati pokazali dobro voljo za sporazum s Srbi. Če bo Pašič vodil boj v skrajnost, je gotova nevarnost za državo.

»Narodni Demokracie«, Kramaržev list, to je glasilo, ki je še nedavno v vsem sledilo P. P. politiki, pa pravi v uvodniku:

»S Pašičem se vrača stara kriza radi tega, ker se Pašičeva stranka ne more pomiriti s tem, da ne bi imela v Jugoslaviji popolnega monopola na oblast. Treba vedeti, da ni več Srbije, ampak da obstoji država Srbov, Hrvatov in Slovencev, v kateri bi morali biti vsi enako-pravni in kjer je treba delati na tem, da se po razvoju sedem raznih bivših državnih teles ustvari celota ene države in sčasoma tudi enega naroda. V Beogradu je že šest let latentna kriza. Naravnost nerazumljivo je, da gre stranka, ki je dobila zadnjic samo petino glasov, proti večini naroda. Mi iz daljave lahko za sedanj volitve napravimo prognozo in mislimo, da bo šlo 90 odstotkov Slovencev za Korošcem, toliko Hrvatov za Radičem, bosanskih muslimanov pa za Spahom. Bo isti rezultat kot 1923 s poukom o potrebi sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev. Ta pouk novih volitev bo treba na vsak način poslušati.«

»Reforma«, obrtniško glasilo pa pravi med drugim sledeče:

»Quo vadis Jugoslavija? Človek si ne more niti misliti v kakšne boje je vržena Jugoslavija in kakšne nevarnosti lahko vse nastanejo za kruno, kraljestvo in za narod jugoslovanski. V Beogradu je že 14. kriza po vojni. Davidović je mnogo storil za sporazum, a je padel, njegova ideja bi pa morala ostati. V Jugoslaviji je vladal in vlada s kraljem Pašič in njegova radikalna stranka, ki je vse urade natrpala s svojimi ljudmi. Razven tega se radikali naslanjajo na generale in na moč onih, ki imajo v Srbiji kapital v rokah. Radikalna stranka ni nositeljica državne, ampak samo srbske nacionalne ideje. Radikalna stranka je po dolgem vladanju postala korupcijonistična. Pa naj se sliši še tako paradokso, dejstvo je, da je ravno radi korupcije radikalne stranke padla Davidovičeva vlada, ker je hotel Davidović spraviti radikalno blato (radikalni bahno) pred sodišče in so ga radikali zintrigirali in vrgli, da se na vsak način to prepreči.«

O Radiču pravi isti list, da ni na njem nič slabega, razven tega, da večkrat po svojih govorih ne izbira izrazov, ki se potem napačno tolmačijo.

Po teh in še drugih poročilih češkega tiska se vidi velik napredek v spoznavanju naših političnih razmer. Češka javnost je sedaj prvič od preobrata sem neposredno vzela v varstvo Slovence in Hrvate in sicer tako, da se pri tem nikakor ne more zameriti Srbom. To je pošten način pravega poročanja, obenem pa tudi korak k izboljšanju in iskrenosti jugoslovansko-češko-slovaških odnosov.

Politični položaj.

Objava širšega bloka o volilnem sodelovanju. Po seji voditeljev parlamentarne večine se je izdalo naslednje obvestilo: »Na seji voditeljev širšega bloka se je ugovarilo, da je volilni položaj na podlagi poročil, ki so jih dobili voditelji iz vseh krajev države, zelo povoljen za stranke sporazuma. Jemajoč v obzir, da se sedaj vodi

volilni boj na temelju, ki gre za zmago principa parlamentarizma in spoštovanja ljudske volje za zmago narodnega sporazuma in boja proti korupciji in v soglasju z željo prijateljev iz vse države, so voditelji sporazumnih strank sklenili, da priporočajo svojim prijateljem, kjer koli je to z ozirom na lokalne razmere mogoče izvesti, da kooperirajo in skupno nastopajo. Kjer to ni mogoče in radi lokalnih razmer ne bi bilo koristno, se razume, da so člani sporazumnih strank obvezani, da si kolikor mogoče med seboj pomagajo.« — Davidović, Korošec, Maček, Petrovič, Spaho.

Vlada in krona. Med P. P. vlado in med drugim ustavnim faktorjem ne gre vse gladko, najbrž radi tega, ker se znani korupcijonisti preveč silijo v ospredje in bi radi spodrinili nekatere ministre, ki so korupciji precej na poti, a so dobro zapisani na dvoru.

Razgovor med Pašičem in vojnimi ministrom. — Vojni minister Trifunović je posetil Pašiča in tamkaj se je razgovarjal z Markom Trifkovićem in dr. Stojadinovićem. Kaj da je pravzaprav ta ministrska gospoda razpravljala, se prav ne ve, a o tej konferenci pri Pašiču krožijo ti-le glasovi: vojni minister je zaupal ter izročil Pašiču neke nove podatke o prevratnem delovanju HRSS med vojaštvom. Ti podatki bi se naj poslali v Zagreb državnemu pravniku v svrhu podkrepitve obtožbe, ki se pripravlja proti Radičevi stranki. Ravno kar povedano bo odgovarjalo istini, ker je po tej konferenci pri Pašiču vojni minister obiskal zunanjega ministra dr. Ninčiča, pri katerem se je mudil precej časa in zahteval, da naj Ninčič poskusi izposlovati izročitev Radiča. Razglašajo pa tudi, da se je kretalo posvetovanje pri Pašiču krog preskrbe vojaštva s prehrano, ker so vsi tozadevni krediti že izčrpani. Kar se pa tiče prevratnega delovanja HRSS med vojaštvom, prihajajo ti podatki nekako avtomatično, kakor se je na primer to dogajalo v dobi reševanja zadnje vladne krize. Teh izmišljenih ter iz trte izvitih podatkov se poslužuje vlada, da na ta način utruje svoj položaj napram kroni in vojaškimi faktorjem in bliža onemu cilju, za kojim hrepenita pri teh volitvah P. P. junaka.

Kaj je s finančnim odborom? Predsednik finančnega odbora Nesič je obiskal predsednika narodne skupščine Ljubo Jovanoviča in ga vprašal: kedaj se bo sestel finančni odbor? Jovanović je na to vprašanje odgovoril, da ni dobil od finančnega ministra nobenega materiala za finančni odbor in radi tega ga tudi ne more sklicati.

Intrige proti ministru dr. Ninčiču. Stol zunanjega ministra dr. Ninčiča ni na trdnih nogah, ker se za to mesto pulijo še razni drugi radikali in med temi v prvi vrsti znani Špalakovič. Trdi se, da je Špalakovič — seveda brez podpisa — napisal več člankov v zloglasnem »Balkanu«, s katerimi napada sedanjo Francijo ter na razne načine kritizira zunanjepolitično delo dr. Ninčiča. Tudi Pašič bi se Ninčiča rad iznebil, ker pozna dr. Ninčič najbrž preveč kart njegove zunanje politike. Za zunanjeminstersko mesto se pa pehajo še nekateri drugi radikali, ki so v zunanjepolitičnih službah, kakor na primer Tiča Popović, delali državi samo škodo.

Radikalni kandidat v Beogradu. Kakor se sliši iz radikalnih krogov, Pašič ne misli kandidirati v Beogradu, ampak bo to mesto prepuščeno sedanjemu notranjemu ministru Boži Maksimoviću. Pašič bo vzel kandidaturu poleg moravskega okraja, kjer nastopa proti Nastasu Petroviču, še v kakem drugem okraju, ki za radikale ne stoji ravno dobro.

Republikanski kongres. Srbska republikanska stranka, ki je dobila pri zadnjih volitvah sicer lepo število glasov, a je ostala vsled volilne geometrije brez mandata, sklicuje za 7. december svoj kongres. Na tem kongresu se bo odločilo, ali gre stranka zopet samostojno v volilni boj, ali pa se naroči njenim pristašem, naj po svojem uvidevanju volijo stranke parlamentarne večine.

Hrvatska Zajednica v Osijeku. Odbor Hrvatske Zajednice v Osijeku je sprejel na svoji zadnji seji predlog, naj se stranka odkrito označi kot republikanska, da bo pri volitvah lažje skupno nastopala s HRSS. Ker je mestni župan v Osijeku zajedničar, se domneva, da bo P. P. vlada radi tega sklepa strankinega odbora mestni svet razpustila.

Odpoved zvezne pogodbe Grčiji. Dne 19. maja leta 1913 je bila sklenjena med takratno kraljevino Srbijo in Grčijo zvezna pogodba za dobo 10 let. Naravno sedaj ta pogodba ne odgovarja več v obeh državah nastalim teritorialnim in drugim izpremembam. Grčija se pogodbe tudi nikoli ni resno držala. Ker je lanskega leta rok pogodbe potekel, vendar pa njena veljavnost še traja eno leto po preteku roka, je sedaj naša vlada pogodbo končno noveljano odpovedala. O odpovedi je bil izdan sledeči komunikat: »Ker je zvezna pogodba, sklenjena med Srbijo in Grčijo dne 19. maja 1913 za 10 let, lansko leto potekla ter ne odgovarja več izpremenjenim razmetam, jo je vlada kraljevine SHS odpovedala. Pogodba velja še leto od dne odpovedi. Obenem je naša vlada izjavila pripravljenost, da začne pogajanja za novo pogodbo, ki bo odgovarjala novi situaciji. Obenem se bodo reševala

tudi vsa druga vprašanja, ki so tekom zadnjih let postala nujna. Razume se, da ostanejo odnosi med našo kraljevino in Grčijo tudi nadalje zelo prijateljski.

Po svetu.

Nova avstrijska vlada. Avstrijska kriza je končno rešena. Dr. Seipel je trdovratno vstrajal na svoji demisiji, ter je priporočil za svojega naslednika dr. Rameka. Novi kabinet je definitivno sestavljen. Izvzemši štirih oseb, ki so bile že v Seiplovem kabinetu, obstoji iz samih novih ljudi. Lista ministrov se glasi: Zvezni kancelar dr. Ramek (krščanski socialc); podkancelar dr. Waber (velenemec); zunanji minister dr. Mataja (krščanski socialc); finančni minister dr. Ahrer (krščanski socialc); trgovinski minister dr. Schürff (velenemec); poljedelski minister Buchinger (krščanski socialc); minister za socialno skrbstvo dr. Resch (krščanski socialc); vojni minister Vaugoin (krščanski socialc); prosvetni minister dr. Schneider (krščanski socialc). Značilni ste izpremembi v finančnem ministertvu, katerega je prevzel dosedanji namesnik štajerskega deželnega glavarja, in izprememba na mestu podkancelarja, na katerega stopa mesto dr. Franka dr. Waber. Dosedanji podkancelar je izjavil, da se je preveč navadil na Seiplov režim, tako da v novem kabinetu ne more prevzeti mesta podkancelarja. Novi kancelar je znana osebnost v krščansko-socialni stranki, vendar se do sedaj še ni mnogo govorilo o njegovem političnem delovanju. Znan je kot izredno zmožen organizator in dober diplomat, ker ni tako trdovraten, kakor je bil Seipel. — Nova vlada se bo v glavnem držala poti, katero je začrtal dr. Seipel, to je: skušala bo izvesti sanacijo države. Koalicije med velenemci in krščanskimi socialci obstoja še znaprej. V notranji politiki ne bo posebnih izprememb, dasi bo skušal novi kancelar kolikor mogoče ugoditi zahtevam posameznih dežel. Novi zunanji minister dr. Mataja bode skušal še bolj poglobiti zveze z inozemstvom. Zunanjo politiko hoče postaviti na novo podlago, hoče jo povsem podrediti trgovski in gospodarski politiki. — Dr. Seipel se ne bo popolnoma umaknil iz političnega življenja. Prevzame zopet vodstvo stranke, v kateri ostane še vedno odločujoča osebnost. Preko njega ne bo mogla tudi nova vlada iti ter bo precej odvisna od tega izrednega politika.

Ogrski fašisti-atentatorji pred sodiščem. Pred letom dni so uprizorili ogrski fašisti, ali kakor se imenujejo »Probujačji se Madžari« celo serijo atentatov na razne osebe in poslopja. Posebno znan je bil atentat na Elizabetin kasino, kamor so fašisti vrgli bombo v trenutku, ko se je vršil ples nekega judovskega društva, nadalje poskus, da se uniči z bombo judovski tempelj itd. Pred sodiščem se zagovarja cela vrsta zločinskih tipov, njim na čelu neki Marffy. Pred razpravo so dobili državni pravdnik in člani sodnega senata nebroj pisem, podpisanih z »Udruženjem 101« v katerih se jim grozi z usmrtnitvijo, če se bodo drznili obtožence obsoditi. Oblasti so radi tega poslopje, kjer se vršijo razprave, močno zastražile, da bi preprečile vsak poizkus fašistov, da upliva na razvoj procesa. Tudi prostor za občinstvo — razprava je javna — je zaseden skoro po samih detektivih. Dosedaj so že vsi obtoženci, posebno glavni kolo-vodja Marffy, kategorično zanikali vsako zvezo z atentatorji. Sodnija pa ima o njihovi krivdi sigurne dokaze v rokah. Tako je dokazano, da sta Marffy in en obtožence lastnoročno vrgla v Donavo kemika, ki je atentatorjem izdelal bombe. Obtožence zagovarjajo sami zagriženi fašistovski advokati, med njimi poslanec Ullain. Med zagovorniki in sodnim senatom je prišlo takoj v začetku razprave do spora, ki se je končal tako, da so vsi zagovorniki zapustili sodno dvorano. Tekom razprave so se zopet vrnili vsi, razen Ullaina.

Izgredi v Italiji. Od fašistovske proslave v Rimu so nemiri v Italiji vedno pogostejši; v vseh večjih mestih pride do pobojev med fašisti in delavci, vojnimi udeleženci itd. Posebno pogosti nemiri so v južni Italiji. Policija se postavlja sedaj na stran fašistov, drugič zopet na nasprotno stran, vedno pa pride njeno posredovanje prepozno in končni rezultati preiskave so vedno v pri-log fašistom. V Livornu je izvršila policija preiskavo v stanovanjih delavskih voditeljev; zaplenila je veliko hujskajočih brošur in letakov. Radi preiskave je prišlo do izgrediv; fašisti so vrgli bombo v prostore prostozidarske lože. V Forli so vdrl v prostore vojnih udeležencev ter so jih zažgali. V bližini Pise je nastal pretep med kmeti in fašistovsko milico, ki je imela svoje vojaške vaje. Fašisti so začeli v množico streljati ter so težko ranili mnogo oseb, enega kmeta pa ubili. Ko so se po končanem boju vračali nazaj v mesto, jih je pričakovala policija ter jih mnogo aretirala.

Pred volitvami v Nemčiji. Obiležje dosedanje volilne borbe v Nemčiji je velik mir in ravnotežje duhov. Na eni strani so volilci zelo mirni, na drugi strani pa tudi stranke mirujejo ter odlagajo največje napore za zadnji čas boja. Iz zelo mirne volilne dobe se da sklepati, da bodo volitve ekstremne ali skrajne stranke obsodile in da bodo tako zelo oslabiljeni skrajni nacionali-

sti in komunisti. Pričakovati je, da se bodo izdatno okrepile stranke sredine in sicer socialisti, centrum in demokrati. Neki pariški listi delajo volilne prognoze ter računajo, da bodo izgubili skrajni nemški nacionalisti 30, ostali nacionalisti 10, komunisti pa do 20 mandatov. Od teh izgub bi pridobili demokrati 10, socialisti pa 30 mandatov. Na vsak način bodeta pa centrum in ljudska stranka obdržali svoj položaj in bo prišla na vladno zopet stara koalicija, sestavljena iz centra, demokratov in socialistov.

Nemška vojna mornarica. V francoskih krogih se je raznesla vest, da so bivši nemški admirali na tajni seji razpravljali o obnovi nemške mornarice. Wolfov dopisni urad zavrača sedaj te vesti ter povdarja, da se Nemčija točno ravna po predpisih versailleske mirovne pogodbe. Sedaj se gradi samo ena križarka normalnega tipa, kar pa v nobenem oziru ne krši mirovnih določil.

Zaupnica Herriotu. Ob priliki debate o proračunu prosvetnega ministrstva je izrekel parlament zaupnico Herriotu s 350 proti 130 glasovom. Po glasovanju je bila na vrsti interpelacija poslanca Cachina, ki je iznesel zanimive podatke o puču, katerega baje pripravljajo francoski oficirski krogi, ki nameravajo nasilno odstraniti sedanjo vladu ter uvesti vojaško diktaturo po španskem vzoru. Poslanec je zahteval v interpelaciji da naj izvede vlada strogo preiskavo ter naj ostro nastopi proti krivcem. Herriot je v svojem odgovoru naglašal, da vlada ne bo nasilno nastopala proti nikomur, za vladu stoji ljudstvo, ki je dovolj močno, da ne bo trpelo nikakega nasilja, ki bi gazilo njegove pravice in zakone.

Pred češkim priznanjem Rusije. Češka država se nahaja neposredno pred priznanjem sovjetske Rusije. Za to priznanje vlada razven Kramarževo narodno demokratske stranke splošno soglasje. Narodni demokrati so edini, ki verujejo vsakovrstnim spomenicam raznih ruskih aristokratov in pretendentov na ruski »carski prestol«. Od strani vladne koalicije pospešujejo priznanje socialni demokrati, narodni socialisti in švehlovi agrarci. Čudno, da še dosedaj pri toliki opori ni prišel dr. Beneš ne glede na opozicijo dr. Kramarža na dnevni red.

Atentat na Angleže v Egiptu. Na vrhovnega poveljnika angleških čet v Egiptu, generala sire Lee-Starka, je bil dne 19. t. m. izvršen atentat. General se je peljal v Kairi v vojni ministrstvo. Ko je njegov avto vozil mimo skupine ljudi, je nekdo vrigel bombo, ki pa ni eksplodirala. Nato je padlo več strelcev, ki so ranili generala, njegovega pobočnika in šoferja. General je dobil strel v želodec ter je njegovo stanje brezupno. Atentatorji so pobegnili. Napad so pripravili in izvedli očividno egiptovski nacionalisti.

Kuga na Kavkazu. V Kavkaških pokrajinah je v mnogih krajih izbruhnila črna kuga, ki se rapidno širi na vse strani. Dosedaj beležijo v komaj enem tednu tri tisoč mrtvih žrtev te strahovite bolezni. Ljudstvo v teh krajih živi še vedno v enostavnih higijenskih razmerah, na snago se ne polaga nobene važnosti in na zdravniško pomoč sploh misliti ni. Poleg tega so bile ob priliki zadnje vstaje proti sovjetom uničene vse zaloge živil, ter vlada strahovita lakota. V okrajih okrog mesta Stavrogina je nad poldrugi milijon ljudi brez živeža ter gladuje že več tednov. Obsojeni so na strašno smrt od lakote, če jih ne reši trpljenja črna kuga.

Beležke.

Sloves P. P. vlade. Poleg mnogih inozemskih listov izreka tudi eden najuglednejših nemških listov »Frankfurter Zeitung« izredno točno sodbo o P. P. režimu. — Čudi se, kako da je mogel priti na oblast »stari radikalni režim, ki je notranje že popolnoma izrabljen in je dogospodaril.« Pravi, da se bo mogel držati seveda samo s »svojimi starimi metodami«. Primerja ga z nekdanjo prusko junkersko stranko, »ki se je tudi imela za državotvorno, pa je državo upropastila«. Slepa za novo življenje in vrednote, ne vidi, da je problem države v tem, da »stoji odrevenelemu centralizmu nepopoljšljivega starca, velesrba Pašiča nasproti federalizem mlade Jugoslavije, ki mora le v tej obliki ohraniti in zasigurati svoje edinstvo«. Pašič more začasno zmago samo izsiliti, trajati pa ne more, »ker politika Pašiča sloni samo na njem in njegovih kreaturah in je sama sebe že davno preživela.«

Laž — glavno orožje. Radikalno glavno glasilo »Samouprava« toži, češ, da se ni nikdar v naši mili nam zemlji tolikanj bojevalo z orožjem laži kakor ravno danes. Mi pa pravimo, da je laž v mejah naše države glavno orožje od 1. decembra 1918. Saj je na laži pozidana cela vidovdanska ustava.

Visoko kulturni Hrvati in Slovenci. Radikalni glavni evangelijski »Samouprava« govori o dveh strujah javnega življenja v naši državi. V prvi in bogami pravi je usidran velikosrbski nacionalni blok, v katerem je ogromna večina onega dela srbskega naroda, ki si je ustvaril pred 100 leti svojo lastno, malo — nacionalno državo. Z ravnokar omenjeno struje vleče tudi precejšnje število narodno zavednih in visokokulturnih Slovencev in Hrvatov. Doslej ni nikdo znal, da se prišteva med visokokulturne korifeje na primer Hrvat dr. Edo Lukinič in Slovenec dr. Gregor Žerjav. Po »Samoupravi« torej izgleda, da velja v naši državi kot posebno visokokulturne samo oni, ki je bil obsojen vsaj na 6 mesečno ječo, da jo potem enakopraven z glavnim urednikom »Samouprave« Lazico Markovičem.

? Ali sem že obnovil naročnino ?

Pribičević — demon narodne misli.

Kdo ga imenuje tako? Mar kak hrvatski radičevac ali morebiti kak osovraženi slovenski »klerikalec«? Ne, temveč šef Uju učiteljstva, njega predsednik Milutin Stanković sam. Mož priznava v zadnji številki »Narodne Prosvete« v Beogradu, da je po dolgem tavanju v zmoti prišel k zavesti on sam skupaj z vsemi poštenimi Srbi ter spoznal, kaj je Svetozar Pribičević. Nas le veseli, da se vsa poštena slovenska javnost dviga k uporabi proti zločinu Pribičeviću; na drugi strani pa nas kot Slovence neizmerno boli ter se sramujemo, da večina slovenskega učiteljstva prav suženjsko in brez samostalnih možgan slepo sledi fanatični, uničevalni strasti — demonu narodne misli in njegovega slovenskega oprode Žerjava. Naj slede Stankovičeva izvajanja:

Predvčeranjim sem bil poklican z nujnim dopisom, naj se predstavim ministrstvu prosvete v sobi št. 18 radi nujnega zaslivanja.

Ko sem na ta poziv odšel v ministrstvo, mi je tamkaj pravni referent ministrstva prosvete pokazal naredbo g. ministra prosvete, ki določuje, naj se me takoj zaslisi o tem-le:

1. Ali sem se res udeležil in govoril na političnem zborovanju, ki se je vršilo dne 10. t. m. v »Imperijalu« v Beogradu.

2. Ali so moji tisti napadi, ki se nahajajo v časopisih, njih objavah mojega govora in

3. na kakšne zadeve se nanašajo izrazi »nasilje in reakcija«, ki se v teh poročilih omenjajo. —

Smatram za svojo dolžnost — ne radi svoje osebe, niti radi posledic, ki bodo gotovo temu aktu sledile, temveč radi posvečenih meščanskih in učiteljskih pravic, za katere se je učiteljstvo bojevalo —, da v glasilu vsega učiteljstva javno pribijem to postopanje, naj ga presodi vsa javnost naše države.

Bilo bi pač skrajno nemarno in nad vse strahopetno, če bi iz katerikoli oziroma to postopanje g. ministra prosvete proti meni zamolčal, proti meni pot predsedniku in legitimnemu predstavniku 12.000 jugoslovanskih učiteljev; jasno je, kaj lahko pričakujejo drugi učitelji po zakonitih krajih naše domovine od posameznih predstavnikov državne oblasti.

V tem listu sem smelo, odkrito in pošteno branil skozi ves čas in pod vsemi režimi, vse, tudi najmanjše pravice učiteljev ter iskreno in udano služil ideji jedinstva našega naroda in države. Dosledno temu dvigam tudi ob takem postopanju javno in odkrito svoj glas proti naskoku na temeljne pravice učiteljev in meščanov, ki so zaščitene v čl. 14 državne ustave in v drugih zakonih.

Tekom 32. napornih let učiteljskega službovanja, poleg prosvetnega dela sem se bojeval v vrstah drugega učiteljstva predvojne Srbije za ustavnost, zakonitost in za meščanske svoboščine. V tem boju sem bil odpuščen nekočkrat po leto dni in premeščevan po Srbiji od enega konca do drugega. Po vseh mukah in bojih z reakcijo in z drugimi težavami, ki so pritiskale učiteljstvo; po šestih letih, prebitih v vojni; po uničenem domačem ognjišču in po vsem drugem trpljenju, ki sem ga bil deležen kakor toliki drugi, sem doživel to, da mi v osvoboditvi in ujedinjenju domovini, za katero sem se trudil z besedo in dejanjem, zanikuje meščansko pravico in da me maltretira oni človek, ki je v času našega trpljenja skozi Albanijo in ko sem jaz slaboten in star služil kot vojak na solunski fronti, sedel v Pešti kot svetovalec znanega narodnega sovražnika.

Teško mi je, da moram omenjati vse to. Ali mora se omeniti, da se spozna ves paradoks tega dejanja, ki kaže tudi najhladnejšemu opazovalcu na pravega demona naše nove države in ideje našega narodnega in državnega edinstva, ki je razgnal najidealnejše bojovnike bratstva Srbov in Hrvatov in ki je v naše narodno življenje vnesel najbolj črno sovraštvo. Šest let sem potom »Narodne Prosvete« propagiral misel bratstva in edinstva Srbov in Hrvatov. To delo je rodilo v učiteljskih vrstah pozitivne rezultate. Ne domišljujem si niti malo, da je to delo samo moje, ali reči smem, da sem bil pri tem delu med najprirednejšimi sodelavci.

To delo je združilo v en obroč 12.000 srbskih, hrvatskih in slovenskih učiteljev, najzanesljivejših pionirjev naše narodne misli. Po vsem tem sem doživel tudi sam, kakor toliki drugi zaslužnejši od mene, da se ravna z menoj kakor z nekakim državnim sovražnikom, med tem ko se okrog demona naše narodne misli zbira kup tatov in štreberjev, ki na račun pravice pljačkajo to državo in profanirajo kar je sveto. Demon naše narodne misli je identificiral sebe z državo, je revoltiral ves hrvatski del našega naroda in je našel v naši narodni nesreči, ki izvira iz nasprotja Srbov in Hrvatov in ki paralizira normalno konsolidacijo države — najizdatnejše sredstvo in izvor za zadovoljevanje svojega boleznega samoljublja.

Ta slučaj je vzrok, da po dolgotrajnem tavanju v zmoti prihajajo k zavesti vsi poštene Srbi, meni pa je že zdavnaj popolnoma jasno, zakaj onih 2000 narodnih učiteljev v Hrvatski in Slavoniji, idealnih bojovnikov za našo narodno misel, kljub svojem navdušenemu delu za zmago državne ideje ni našlo odziva v hrvatskih masah, kakršnega bi po kvaliteti in kvantiteti svojega nacionalnega dela morali najti. Tako, oni kakor tudi mi vsi bomo dosegli svoj nacionalni ideal, kadar se smelo in odkrito dvignemo proti čisti spaki, ki se je vrinila v naše nacionalno življenje in ki je glavna ovira uresničenju tega ideala.

Milutin Stanković,

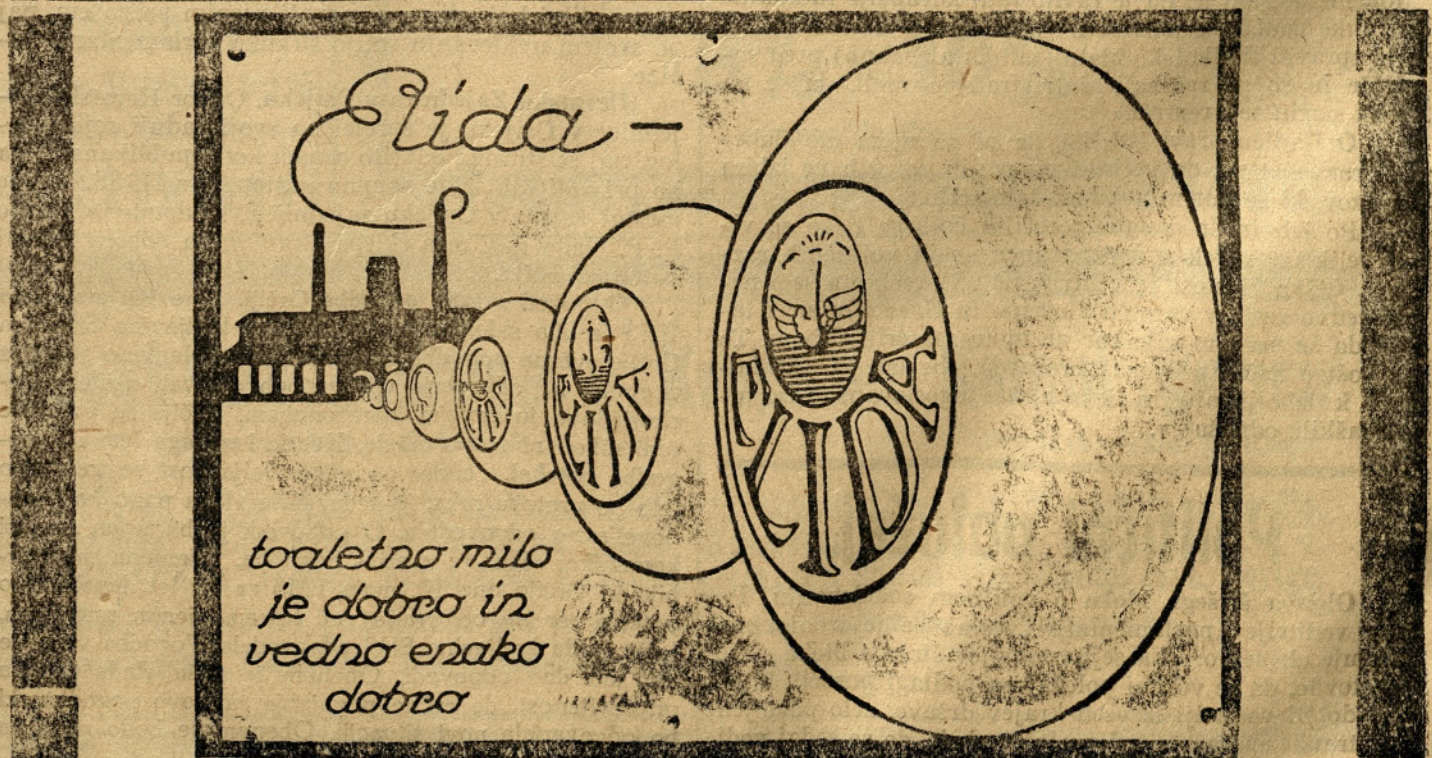
predsednik Jugoslovanskega učiteljskega združenja.

Iz Slovenije.

VSEM, KI SO ZA SPORAZUM, SPOSTOVANJE ZAKONOV IN PROTI KORUPCIJI.

Davidovič-Koroščevo vladno sporazuma, zakona ter miru so z navdušenim zadoščenjem in v upu na že vendar enkrat zakonito bodočnost pozdravili vsi poštenjaki in za obstoj naše države vneti državljani v mariborskem volilnem okrožju. Intelligenti vseh narodno čutečih strank in posebno še pa ljudstvo je bilo takrat navdušeno radi zmage načel parlamentarizma, spoštovanja ljudske volje, narodnega sporazuma in boja proti korupciji. Kakor hitro pa je padla proti vsemu pričakovanju poštena javnost Davidovičeva vlada, se je začelo po mariborskem okrožju od strani razumnosti in naroda govoriti o ustvaritvi enotne volilne fronte proti sedanjem režimovcem, katerim so zakoni, ljudska volja in sporazum postranska stvar in jim je glavno načelo le strankarsko brezobzirna korupcija in najbolj brezvestno gaženje zakonov. Stranka, ki se je z vsemi močmi ravno na Slovenskem štajerskem borila za sporazum, za spoštovanje zakonov in pobijanje korupcije, je SLS. Komunike širšega bloka glede volilnega sodelovanja od dne 18. t. m. izrečno pravi, da naj vse stranke, ki so za poštenost z ozirom na krajevne razmere, pri volitvah sodelujejo in skupno nastopajo. Kakor nam znano, je ravno v mariborskem okrožju precej demokratov, ki so odločni nasprotniki Žerjavovega nasilja in korupcije in izjavljajo, da odobravajo Davidovičovo iskreno politiko sporazuma in poštenosti. Davidovičeva stranka v mariborskem okrožju gotovo ne bo postavila lastne liste, istako ne narodni socialisti in radičevci in prav za te velja za volitve dne 8. svečana 1925 poziv širšega bloka. Žerjavovci, kojih postopanje obsoja vsak pošten Slovenec, brez ozira na politično prepričanje, skušajo ustvariti proti poštenosti in proti boju zoper korupcijo in nasilje napredni blok; proti temu bloku se mora postaviti pod okriljem SLS v mariborskem okrožju močna falanga poštenjakov, katerim sta sporazum in pošteno zakonita uprava v državi glavni cilj!

Kričec primer krivice nad zaslužnim učiteljem. Pod prosvetnim ministrstvom dr. Korošča se je po dolgih letih silno zapuščen kozjanski okraj oskubel z neobhodno potrebnimi učnimi močmi, po zahtevi pravice in socialnega čuta se je pa tudi uredilo, da je po 13letni vzorni službi iz najbolj zapuščenega kraja Olimje prišel nadučitelj Stefan Firm v bližino mesta, v Hoče. G. Firm je skozi 19 let vedno izborna ocenjena učna moč, lani je dobil od višjega šolskega sveta pohvalno priznanje za vzorno delo v šoli in izven nje, ljudstvo ga spoštuje, tovariši ga ne glede na politično mišljenje cenijo in tako ni in ne more biti kakega razloga proti njegovi premes-

tkivi iz Olimja v Hoče. Dokler mu niso otroci dorasli za šolo, je g. Firm potrpežljivo vstrajal v zakotju, dobrih pet ur od železnice, pozneje je pa radi otrok začel delati prošnje, naj ga premstijo v bližino kakšnega mesta. Kakih 25 prošenj je v teku let napisal, nekatere tudi za službo v Hočah in to je končno tudi dobil pod Davidovičevo vlado. Imenovan je bil tudi za nadzornika ptujskega okraja. Mesto v Hočah pripada g. Firmu po vseh stanovskih, socialnih in človeških pravicah in le kak tem pravicam silno odvrten tip je zamogel izposlovati, da je bil gosp. Firm po kratkih tednih premeščen zopet nazaj v Olimje. Ne glede na brutalno teptanje čl. 71 in 224 uradniškega zakona, ki predvideva za premeštitve le »neizogibne potrebe« in še to po dveh letih kakšnega novega službenega mesta, je ta premešitev še v raznih drugih ozirih silna krivica in škoda za prizadetega. Selitev iz daljnega Olimja v Hoče ga je stala okroglih 6000 dinarjev, za še enkrat tako veliko svoto se mu je pri prevažanju pokvarilo stvari in kje naj sedaj vzame denar za popravilo škode in za selitev zopet nazaj v Olimje? Iz Hoč mu otroci (trije) obiskujejo mariborske šole in kje naj sedaj otroke pusti, če gre nazaj v Olimje, ali naj prekinjejo šolanje? — Pri tem skrajno krivičnem postopanju je pa žrtev tudi Firmov naslednik, ki je prišel v Olimje iz središke okolice. Kje naj ta vzame visoke selitvene stroške? — Tako postopanje z dobrimi in priljubljenimi učnimi močmi je pravi žig sramote današnjih »komandantov« prosvete.

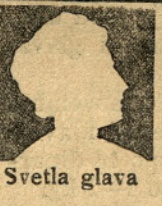
Zanimiva razprava po »zakonu o zaščiti države«. Po orjunske zločinah v Trbovljah in Ljubljani je izdala ljubljanska organizacija Neodvisne delavske stranke letak, ki se je tiskal v Jugoslovanski tiskarni. Ta letak je bil pozneje zaplenjen in po par. 1 — zakona o zaščiti države so bili obtoženi faktor tiskarne Kramarič, naročnik letaka Hlebec in železničar Stanovnik, ki je en letak nalepil. Na razpravi je prvi zagovornik dr. Brejc tolmačil par. 1 — zakona o zaščiti države. Ta paragraf pravi, da morajo imeti namen izzvati nemire. Inkriminirani letak pa tega namena nima, ker poziva samo na samoobrambo pred onimi, ki so obstoječi državni red že rušili! Zaradi poziva na samoobrambo pa še nikdar nobeno sodišče ni nikogar obsodilo in zato je oprostitev neizogibna. Drugi zagovornik dr. Aglešič je izvajal: Obtožba se mi zdi nepopolna, ker ni vpoštevala vzrokov in okolištin, v katerih je inkriminirani letak izšel. Letak je izšel po žalostnih dogodkih v Trbovljah, po surovem nasilstvu nad Juvanom in po slovesni zaprisegi voditeljev Orjune na grobu trboveljskih žrtev. Kaj stoji v tej zaprisegi? (Bere): »Osvetimo vas i van pozitivnih zakona ove zemlje!« To je javen poziv na nasilje in na protizakonitost. Zakon prepoveduje koga napasti, zakon prepoveduje koga ubiti. Omenjeni poziv pa kliče privatne ljudi, da postopajo »van zakona«, to je proti zakonu. Takrat se ni našla nobena oblast, ki bi bila proti temu pozivu nastopila in zato je v vsi javnosti zavladal silen strah pred neznanimi dogodki, omenjena prisega pa še ni bila dovolj, ampak tej prisegi so sledila tudi dejanja, ki so dokazala, da ta prisega niso prazne besede, dokazala pa so tudi, da se zakoni ne spoštujejo in da jim javna oblast ne more pomoči do veljave. Vsled tega je bila vera v pravni red omajana, zaupanje do oblasti je izgubilo in zato ni čuda, da se je takrat pojavil klic po samobrambi. Mi se vsi spominjamo, kako je klicala takrat SLS svoje fante na pomoč v varstvo svojih predstavnikov, socijalist dr. Korun je predložil vladi pravila za zaščitno organizacijo svojih »udar-nikov«, ki jih je vlada tudi odobrila, Neodvisna delavska stranka pa je izdala inkriminirani letak, ne z namenom, da napada in da ruši javni red in mir, ampak za svojo samoobrambo Pripravljati se na obrambo pa ne more biti kaznivo. — Sodišče je obtožence po zakonu o zaščiti države oprostilo, faktor Kramarič je bil pa radi prestopka tiskovnega zakona obsojen na 200 dinarjev globo.

Glas hvaležnosti o bivšem prosvetnem ministru dr. Korošcu. Od Sv. Bolfenka pri Središču poročajo: Tukajšnji krajni šolski svet je dobil po naročilu prosvetnega ministra dr. Korošca visok znesek po 20.000 K kot podporo za popravilo šolskega poslopja. Prošnja je ležala v Beogradu od januarja meseca, a radikalna samosrbska vlada, oziroma takratni in sedanji srbski samostojni demokratični minister za prosveto g. Svetozar Pribičević ni videl potrebe dati za Slovenijo kako paro v kulturne svrhe. Postati je moral prosvetni minister dr. Korošec in vsa Slovenija je oživela. Vse to in še drugo bo vzrok, da bomo dne 8. februarja 1925 šli kot en mož za kandidat Slovenke ljudske stranke. Prosvetnemu ministru na razpoloženju dr. Korošca pa kličemo: Bog plati stokrat!

Prireditve obrtnikov v Rakoveh pri Sv. Tomažu pri Ormožu. Združeni obrtniki fare tomaževske so priredili v nedeljo, dne 9. septembra v prostorih gostilne »Markrob« v Rakoveh tombolo. Čisti dobiček po 300 din. se porabi za nakup knjig in zvezkov najubožnejšim šolarjem tomaževske šole. Dosegel bi se lahko večji uspeh, ako bi se te dobrodelne prireditve v večjem številu udeležilo obrtništvo samo. Toda tudi tako lahko pokloni Miklavž našim siromašnim malčkom skromno darilce.

Podružnica Jugoslovanske Matice v Vojniku otvori nedeljo, dne 30. novembra novi gledališki zastor v Posojilniški dvorani, katerega je umetniško dovršil učitelj g. Drago Klinc. Obenem se počasti tudi spomin narodnih mož vojniških, zdravnik dr. Žižeka, župnika Voduseka in učitelja Antona Brezovnika ter se proslavi narodni praznik ujedinjenja Jugoslovancov. Uprizori se igra F. Zolnirja. »Oporoka kralja Matjaža« katero igrajo mladina osnovne in meščanske šole ter odrasli. Sodeluje tudi orkester Čitalnice in pevski zbor Izobraževalnega društva. Po končanem sporedu je prosta zabava. Začetek ob 15. uri. K obilni udeležbi vabi odbor.

Vsem inženjerjem, arhitektom in geometrom. Inženjerska komora v Ljubljani se je sporazumela s sekcijo Ljubljana Udruženja inženjerjev in arhitektov v tem, da bo komora do nadaljnjega vršila vse posle, ki jih je glavna uprava UIA v svojstvu glavne uprave inženjerskih komor po določenih začasnih uredb o ustanovitvi inženjerskih komor ter o pooblaščenih inženjerjih in arhitektih, obeh od 8. oktobra 1924, sicer naložila sekcijam UIA, kakor je to podrobno navedeno v razglasu glavne uprave UIA br. 1/1924, priobčenem v »Službenih Novinah« br. 260 od 7. novembra 1924. Po čl. 12časne uredbe o pooblaščenih inženjerjih in arhitektih morajo vsi sedanji pooblašteni inženjerji in arhitekti nemudoma spraviti svoje pooblastitve v sklad s to uredbo, ne glede na to, po katerem zakonu ali uredbi da so prejeli svoje pooblastitve, ker izgubijo sicer veljavnost. Vsled tega pozivlja komora vse pooblašcene inženjerje in arhitekte, da ji nemudoma in najkasneje do 5. decembra 1924, dostavijo svoje pravilno kolekovane prošnje z vsemi prilogi po vodilih citiranega razglasa glavne uprave UIA br. 1/24, oziroma po čl. 2 in 12časne uredbe o pooblaščenih inženjerjih in arhitektih. Komora bo došle prošnje pregledala ter jih poslala glavni upravi UIA v nadaljno postopanje. Do istega roka 5. decembra 1924 naj komori dostavijo svoje prošnje za pooblastitev tudi vsi inženjerji in arhitekti, ki dosedaj niso imeli pooblastitve, ki pa po novih določenih in zlasti vsled skrajšanja predpisane dobe prakse na tri leta zadoščajo pogojem za pooblastitev. Komora daje interesentom vsa nadaljna pojasnila. Brošurani ponatisi začasnih uredb o ustanovitvi inženjerskih zbornic ter o pooblaščenih inženjerjih in arhitektih se dostavijo interesentom po ceni 5 din. s poštino vred. Ponatis razglasa glavne uprave UIA br. 1/1924 se interesentom dostavi brezplačno. Določilo o obnovitvi pooblastitev se ne tiče pravilno pooblaščenih geometrov. Inženjerska komora v Ljubljani še posebej opozarja na nujnost teh poslov.

Dr. Oetker-jev
pecivni prašek
dobi se povsod ali pa v tovarni
Jos. Reich v Mariboru.

Svetla glava

Dnevne novice.

Pozor na polbožnice in modri križ! Naročnina poteče s 1. ali 15. decembrom. Vsi, ki še dolžujejo kaj na naročnini, naj poravnajo hitro svojo zaostalo naročnino! Žal bi nam bilo, ako bi ravno sedaj ob volilnem boju morali zamujencem ustaviti list! — Upravništvo.

Tisočletnica hrvatskega kraljestva. Prihodnje leto praznuje hrvatski narod tisočletnico svojega kraljestva in proslavlja ob tej priliki svojega zadnjega kralja Tomislava. Hrvatska prosvetna in druga društva kar tekmujejo, da bi kar najlepše in najpomembnejše priredila to proslavo. Posebno originalno idejo proslave velike preteklosti svojega naroda ima hrvatski Sokol. V zagrebški okolici se bo na že določenem prostoru postavila spominska gomila. To gomilo bodo na dan proslave postavili hrvatski Sokoli na ta način, da bo prinesel vsak od svojega doma določeno količino prsti in je že pre-računano, da bo po prispevkih toliko in toliko tisoč Sokolov v slavnostnem dnevu zrastle gomila impozantne visokosti. Sokoli bodo korakali mimo ter sipali zemljo na določeno mesto in pripravljeno osobje bo kar sproti zravalo spominsko gomilo. Pod to gomilo bo pa v zemljo vsekana in zidana kamrica, v katero pridejo najrazličnejši predmeti iz današnje kulturne in družabne dobe, kakor sokolska obleka, dnevno časopisje, denar, slike, nakiti, knjige itd. Zidana kamrica se na to hermetično zapre in pokrila jo bo visoka gomila. Če pozni rodovi ne bodo več toliko ljubili svoje rodne zemlje in svojih običajev, kot jih ljubi današnji rod, bodo ob prekopavanju spominske gomile našli shrambo polno spominov in važnih zgodovinskih dokumentov svojih domoljubnih prednikov. Na proslavo slavne hrvatske preteklosti se pa vneto pripravljajo tudi hrvatski izseljenci po Ameriki. Tako je sklenil hrvatski domoljub Mihanović, da na dan proslave otvori v Buenos Aires v južni Ameriki veliko ljudsko knjižnico, ki bo nosila ime »Knjižnica kralja Tomislava«. Mihanović ima do sedaj zbrano nad tisoč odličnih del domače književnosti poleg velikega števila umetniških map in albumov.

Proslava srbskega socialista. V nedeljo so v Srbiji številni delegati vseh delavskih organizacij Jugoslavije proslavili deseto obletnico smrti prvaka delavskega pokreta v Srbiji in najodločnejšega borilca za delavske pravice na Balkanu, Dimitrije Tucovića. Proslava se je vršila na njegovem grobu v Lazarevcu, kjer je Tucović padel kot rezervni poročnik 20. novembra 1914, v boju z avstrijskimi četami. Tucović se je rodil v Užicu kot sin popa, ki je Dimitrija kot svojega drugega sina hotel tudi posvetiti k temu poklicu. Mladi Dimitrije je pa po dovršeni gimnaziji stopil na čelo najbolj zatiranega sloja — delavcev ter je po svojem velikem požrtvovalnem delu za delavski pokret in po svoji nepomirljivosti napram vladajočemu razredu postal prvak in ideolog balkanskega delavskega pokreta. V Beogradu je študiral pravo in je moral večkrat pobegniti za dalje časa v inozemstvo, kjer je prišel v stike z ruskimi in nemškimi socialnimi revolucionarji. Ko je izbruhnila svetovna vojna, se je vrnil iz Avstrije v domovino, da vidi, ali se bo srbsko delavno ljudstvo zoperstavilo vojnemu zlo-

činu ali pa bo brez ugovora prešlo v bojni metež, kateremu se je, deleč usodo naroda, tudi on podvrget. Postal je žrtev svojega največjega sovražnika — vojne. Na nedeljski proslavi so hoteli imeti samo socialni demokrati besedo ter bi bili nagnali komunističnega govornika Trišo Kaclerovića, če bi ne bil brat pokojnikov, bivši polkovnik to preprečil.

Proslava 15 letnice društva »Kres« v Gradcu. Proslava 15 letnice graškega društva »Kres« se je izborno obnesla. Zjutraj ob 8. uri se je služila sv. maša pri lazaristih za vse žive in mrtve člane društva. Popoldne pa se je vršila v društvenih prostorih veselica s sledečim sporedom: Pozdravni govor g. predsednika, igra »Raztresenca«, nato slavnostni govor, igra »Zamorec« in par deklamacij. Najboljši utis je napravila deklamacija »Na potujčeni zemlji«. Med odmori so izvrstno svirali naši vrli tamburaši pod spretnim vodstvom g. Našiča. Društvena dvorana je bila nabito polna in še mnogi niso imeli niti prostora. Sprejeli smo tudi zelo mnogo čestitk iz domovine, med temi tudi od Prosvetne zveze, Maribor, akad. društva »Zarja«, Katoliškega staršinstva in Prosvetne zveze v Ljubljani.

Novo propagandistično udruženje Madžarov za Vojvodino. V Pešti se je osnovalo iridentistično društvo pod imenom »Krvava zvezda«, ki je popolnoma organizirano po vojaškem načinu. Člani te nove družbe so po večini dijaki ter rezervni in aktivni oficirji madžarske vojske. Predsednik tega novega udruženja je Ferenz Herzog, rodom iz Banata. Cilj te organizacije je, da se med Madžari na našem teritoriju, po Rumuniji in Čehoslovaški širi ideja ujedinjena z Madžarsko in da se vrši vohunstvo po teh krajih. Zaupniki te organizacije delijo brošure, letake in razne druge iridentistične spise in to od sela do sela. Ta organizacija ima že po vseh važnejših mestih svoje odbore in to seve največ po mestih, ki so ob mejah. Ta nova organizacija je v tesni zvezi s »Probujačimi Madžari« in s »Krvnim Savezom«. Delovanje te organizacije se že opaža po Vojvodini.

Novi francoski poslanik v Beogradu. Francoska vlada je imenovala za Beograd novega poslanika, ki je nastopil svojo dolžnost. Novi francoski poslanik Grenard se je v sredo javil v našem zunanjem ministrstvu.

Francosko brodovje poseti našo obalo. Po obiskih in navdušenih sprejemih angleškega in ameriškega vojnega brodovja pričakuje Dalmacija za kak mesec dni tudi obisk francoskih bojnih ladij. Za sprejem Francozov se delajo v obalnih mestih velike priprave.

Celo v »blaženih« beograjski okolici imajo Čarugo. Koliko so vredne varnostne razmere v beograjski okolici, nam dokazuje hajdukovanje drugega Čaruge Živanovića. Živanović je že par let pravi strah in trepet za celo beograjsko okolico. Živanović se uri v ropanju ter umorih celih 27 let. Pred izbruhom svetovne vojne si je ta hajduški junak, da govorimo po srbski, privoščil dokaj zločinov in radi tega je pobegnil ter umaknil na avstro-ogrsko tla. Nekaj časa se je klatil po Avstriji, a ko je uvidel, da vohajo za njim, je pobegnil v Rumunijo, kjer se je sprl s kapitanom neke ladje in ga v prepiru enostavno ubil. Ponovno je pribežal na Madžarsko in se tamkaj skrival. Ko je izbruhnila svetovna vojna, je ta zločinec nemoteno šetal po budimpeštanskih ulicah, ker je imela policija dovolj drugega posla, kakor stikati za srbskim razbojnikom. Leta 1915 je šel Živanović z avstrijsko vojsko v Srbijo in se tamkaj usidral. Ko se je pa nekaj zameril Avstrijcem, je pobegnil v gore, začel hajdukovati; ropal in pobijal je sedaj Avstrijce pa zopet za spremembo Srbe. Po umiku Avstrijcev iz Srbije je ostal Živanović v svoji domovini, kjer že sedaj celih 6 let med Srbi ropa, požiga hiše ter ubija ljudi, a oblasti mu ne morejo do živoga. Na potu v Požarevac je bil na primer te dni od razbojnikov napaden ter izropan beograjski trgovec Vl. Radivojević. Preiskava je dognala, da je izvršil ta napad Živanović. Oblasti so se po tem zadnjem napadu odločile, da bodo ujele za vsako ceno tega starega grešnika in mu upih-nile luč razbojniškega življenja — seve — če ga bodo dobile in če Živanović ne bo pobegnil in se odtgnil roki pravice.

Izenačenje pravoslavnega koledarja. Od 16. t. m. zboruje v Beogradu arhierejski sabor, na katerega so došli vsi pravoslavni škofje iz cele države. Na dnevnem redu je važno vprašanje glede izenačenja pravoslavnega s katoliškim koledarjem. Prvotno je nameravala pravoslavna cerkev koledar izenačiti z letošnjim Božičem, sedaj pa je nastala med škofi močna opozicija proti temu načrtu. Opozicija zahteva, da to vprašanje reši veliki kongres vseh pravoslavnih cerkev, ki se bo vršil prihodnje leto v Nišu. Bržkone bo za enkrat že davno tako potrebno izenačenje zopet odloženo.

Neobičajno veliko število sardel se je sedaj pojavilo v bližini polotoka Plješča v Dalmaciji. Sardele so se, kar je v sedanjem času neobičajno, pojavile v taki množini, da so jih samo v okolici kraja Trpnje polovili ribiči v 8 dneh 16 vagonov. Sardele so prodali bližnjim tvornicam, da jih pripravljajo. Obilen lov je bil za ta kraj pravi blagoslov, ker so sedaj postali vsi ribiči imoviti.

Začetek zgradbe največje tunela v državi. Za zgradbo tunela Sarajevo—Gruž je odobren kredit od enega milijona 400.000 dinarjev. Komisija bo najprej proučila smer za prodiranje tunela in dela se bodo začela na Ivan-planini. Ker je za prodiranje potrebna električna moč, se na reki Bradini zgradi električna centrala. Kreditirana svota bo zadostovala za dela do polovice meseca marca, potem pa bi se morali določevati novi krediti, ki bodo prišli do skupne svote 100 milijonov dinarjev. Tunel bo največji v naši državi in bo dolg približno 6 kilometrov. Z otvoritvijo tega tunela bi bil znatno olajšan promet preko Bosne z Jadranom. Delo bo trajalo najmanj tri leta.

Ženski razbojniki. V okolici Prijedora je bilo že več ljudi, osobito žensk, na cesti napadenih in oropanih. Zandarmerija je dolgo zasledovala roparje, dokler jih končno ni zasledila v ženski obleki. Tri mlade razbojnice, stare 26, 24 in 21 let, so se preoblekle v moško obleko ter čakale na cesti na plen. Preplašenim seljakom je po navadi že samo pri pogledu na »roparje« upadel pogum in rade volje so jim izročili denar, samo, da so si oteli življenje. Sedaj se bodo ti ženski harambaše zagovarjali pred sodiščem v Banjaluki. Državni pravdnik jim že grozi, da bo zahteval za nje smrtno kazen.

Preprečen zločin znorele matere. V delavski koloniji lesne industrije »Bosna«, sta živela delavec Josip Kemeš in njegova soproga Marija, ki je kazala zadnje čase sumljive znake umobolnosti. Zakonca sta imela dvojce otrok, 6 letno hčerko in nekaj nad 1 leto starega sinčka. Ko je pred nekaj dnevi zjutraj odšel mož na delo, je njegovo ženo hipoma napadla popolna blaznost in učinila bi bila lahko strahovit zločin, da ni slučajno tega preprečil neki delavec. Ko je šel mimo hiše, je čul iz sobe otročji jok. Misleč, da so starši pustili otroka samega doma in da se mu je kaj pripetilo, je stopil v hišo. Ker je prihajal krik iz kuhinje, je šel tja in tu se mu je nudil strahovit prizor. Znorela mati je zakurila v štedilnik, nadevala v veliko ponev masti ter položila v ponev otroka. Delavec je prispel ravno v trenutku, ko je hotela pristaviti ponev z otrokom k ognju. Takoj se je vrgel na pobesnelo žensko, toda težko bi jo bil premagal, da mu niso prihiteli na njegov krik na pomoč sosed, ki so po hudem naporu blaznico zvezali ter rešili njenega sina strahovite smrti v štedilniku.

Oprostitev Suvorina. Javili smo že o aretaciji znanega ruskega novinarja Suvorina in o njegovem gladovnem štrajku, ki je trajal 34 dni. Beograjsko sodišče je spoznalo Suvorina za nedolžnega ter ga oprostilo. Suvorin je vsled svojega neobičajnega štrajka tako oslavljen, da bo moral najmanj 20 dni ležati v bolnici, predno bo zopet sposoben za kakšno delo. To je bil že njegov drugi štrajk take vrste. Prvikrat je stradal prostovoljno lanskega leta, ko je bil zaprt radi škotskega delikta. Takrat ga je rešila iz zapora amnestija ob priliki prestolonaslednikovega rojstva.

Velik požar v tekstilni tvornici. V strojnem oddelku v tekstilni tvornici Ilič in sinovi v Beogradu je nastal požar, ki je napravil na celotnem podjetju ogromno škodo. Ogenj je izbruhnil po noči, ko ni bilo nikogar v bližini. Požar so opazili šele, ko je začela že streha goreti. Škoda znaša par milijonov.

Velik vlom v Zagrebu. Minulo nedeljo ponoči so vlomili nepoznani zlikovci v manuskrtno trgovino Viljema Brennerja v Zagrebu. Iz kleti pod skladiščem so z veliko težavo vlomili skozi betoniran strop v skladišče, odkoder so odnesli raznega blaga v vrednosti 100.000 din.

Nesreča na Donavi. Potniški parnik »Vojvoda Stjepanovič« se je začel ponoči v bližini Zemuna nenadoma potapljati. Po čudnem slučaju se je odprl ventil na ladji in voda je vdrla v njene prostore. K sreči so grozečo nevarnost takoj opazili ter poklicali pomoč. Ko so dospeli druge ladje do tonečega parnika, je bil ta že do polovice napolnjen z vodo. V zadnjem hipu se je posrečilo rešiti posadko in potnike, nato pa je vlačilec hitro zapeljal potapljačo se ladjo na plitvino, kjer je nasedla na pesek.

Žena ubila svojega ljubimca. Neka mlada žena iz Ervenika v Dalmaciji je bila par dnevi aretirana od orožnikov, ker je učinila neobičajen umor iz zasede. Ona je bila vdova ter je že osem mesecev živela v priležnosti z nekim mladim možem iz Ervenika. Nekoč, ko je mož spal, mu je ovila okrog vratu vrv ter jo z vso silo vlekla skupaj, dokler se ni nesrečno onesvestil. Ko mu je slednjič prišel iz nosa in ušes kri, se je prepričala, da je ljubimec mrtev, nato pa je začela klicati na pomoč sosed, češ, razbojniki so ji ubili moža. Njen zločin pa je kmalu izdala krvava obleka in kljub tajenju je morala iti v zapor. Tu je zločin priznala ter izjavila, da je ubila ljubimca, ker se je zaljubila v drugega.

Velikanski požar v Trstu. Dne 20. t. m. je nastal okrog polnoči v tržaškem pristanišču katastrofalni požar, ki je napravil mnogo milijonov lir škode. Požar je nastal v premogovnem skladišču malih parobrodskih družb; iz nepojasnjenega vzroka se je vnel premog. Ogenj se je hitro razširil in v nekaj minutah je stalo celo veliko skladišče v plamenih. Ogenj je razsvetlil celo mesto in pogled na pogorišče je bil naravnost presenetljiv. Gasilna akcija se je takoj pričela s suhega in z morske strani, toda vsled silne vročine je bila skoro onemogočena. V veliki nevarnosti so se nahajale ladje, pritrjene ob gorečem molu. Parnik »Duna« last jugoslovenskega parobrodnega društva na Sušaku, je začel goreti. S silnim naporom se je posrečilo posadki ogenj omejiti na prednji krov, dokler vlačilci goreče ladje niso odvedli na odprto morje, kjer so ogenj pogasili. V skladišču je zgorelo okrog 10 tisoč kubičnih metrov premoga, več tisoč ton sladkorja in mnogo kave. Škoda znaša 10 milijonov lir.

Zamenjava pokvarjenih taksnih vrednotnic. Delegacija ministrstva financ v Ljubljani opozarja na svoj razpis št. B II 9-69—1924 v Uradnem listu, s katerim so se razglasila določila o zamenjavi pokvarjenih taksnih vrednotnic. Za informacije v tej zadevi se je obračati v Ljubljani na blagajno delegacije ministrstva financ, v drugih krajih na davčne urade.

Iz Maribora.

Volilci, reklamirajte! Še enkrat opozarjamo vse volilce in prijatelje SLS v Mariboru, da poteče rok za reklamacije dne 25. novembra opoldne. Pojdite takoj na

magistrat ali v tajništvo SLS v palači Gospodarske banke, I. nadstropje. Med uradnimi urami, to je od 3. do 6. ure zvečer si lahko vsakdo ogleda prepis volilnega imenika. Volilno pravico imajo vsi tisti, ki so 8. novembra 1924 dopolnili 21. leto in ki so naši državljani. Opozarjamo, da so tisti, ki so pri občinskih volitvah potom reklamacije dobili volilno pravico, že vpisani. — Tajništvo SLS.

Stolno prosvetno društvo v Mariboru ima danes ob pol 8. uri zvečer svoje redno predavanje. Predaval bo g. Franc Hrastelj o zanimivem gospodarskem vprašanju. Ob tej priliki se društvo zahvaljuje g. prof. Prijatelju za predavanje pretekli petek.

Pevci Stolnega prosvetnega društva imajo v ponedeljek ob pol 8. uri zvečer važno pevsko vajo. Bodite točno pri vaji!

Ponesrečeni samomor. Na Košakih ima hišo in posest poštni poduradnik na mariborski kolodvorski pošti 49 letni Josip Goričan. Goričan namreč ne živi v posebno dobrih odnosih s svojo drugo ženo in 19. t. m. se ga je oprijel samomorilni namen. Mož se je najprej pošteno napil, nato vzel konopec, šel na podstrežje in se tamkaj obesil na ravno onem mestu, kjer se je pred dobrim letom njegova prva žena. Samomorilca so še pravočasno odvezali, poklicani rešilni oddelek mu je pomagal do zavesti in ga je prepeljal v bolnico.

Ogenj v dimniku Grajske kleti. Dne 19. t. m. so prvič kurili v prostorih Grajske kleti. Krog tri četrti na dvanaest pa so se radi kurjave vnele saje v dimniku. Na mesto nesreče se je odpeljala požarna bramba, ki je ogenj pogasila.

Skoraj bi se bil zastrupil s plinom. Štiriindvajsetletni pomožni monter v mestni plinarni Kalifoja je dne 19. t. m. delal in popravljaj plinske naprave v Grajski kleti. Odprl je napačnega petelina, plin je začel izpuhtevati iz cevi in Kalifoja se je onesvestil. Nesrečo so še pravočasno zaznali in rešilni oddelek je pripomogel ubogi žrtvi do zavesti. Iz Grajske kleti je bil prepeljan na dom.

Gospodarsko in informacijsko pisarno je pred dnevi odprl v Mariboru bivši mariborski okrajni glavar dr. Srečko Lajnsič.

Cena prodaja mesa. V ponedeljek, dne 24. novembra se bo na prosti stojnici na sejmišču pri mestni klavnicni prodalo meso enega vola ca 200 kg. 1 kg po 16 dinarjev. Prodajalo se bo samo na konzumente po 1—2 kg.

Iz bolniškega zavarovanja. Trgovski gremij v Mariboru je prejel od Trgovskega bolniškega in podpornega društva v Ljubljani izkaz o denarnem prometu mariborske poslovalnice od 1. I. do 30. IX. t. l., ki izkazuje sledeče razmerje: Predpis prispevkov za 394 tverdk 308.446 din. 50 para, društvene dajatve za bolniške stroške zavarovancev 359.371 din. 40 para, desicit 50.924 din. 90 para. To se daje vsem mariborskim, pri imenovanem društvu zavarovanim nameščencem na znanje vsled tega, ker je ravnateljstvo v svoji zadnji seji odločilo, da bodo primorano, ako to razmerje še nadalje traja, svoje delovanje v Mariboru ukiniti. Ako pomislimo, da je porabila Ljubljana za stroške zdravljenja v istem času samo 61% od vplačanih prispevkov, dočim je porabil Maribor nad 116%, je jasno, da se zavod od nekaterih svojih mariborskih zavarovancev izkorišča na najbrezvestnejši način in mu ne moremo zameriti, ako tak kraj izloči iz svojega delokroga. Vsi zavarovanci se torej opozarjajo, da uporabljajo zdravniško pomoč le v res potrebnih in upravičenih slučajih, ker bodo v nasprotnem slučaju pač morali biti zopet zavarovani pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev.

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru priporoča sledeče knjige iz lastne zaloge: Jugoslovanski Pijemont s poštnino vred 8 D, Slovenska ženska 11 D, Moj stric in moj župnik 5 D, Gladiatorji I. del 9 D, II. del 11 D, Zgodba o nevidnem človeku 8 D, Dušica I. del 17 D, V Libijski puščavi 12.50 D, Vzor človek 10.80, Pridige 31.40.

Razglednice za sv. Miklavža, Božič, Novo leto, so po nizkih cenah na razpolago v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Čč. gg. duhovnikom naznanjamo, da imamo v zalogi vsa dr. Opekova dela, razne svetopisemske pridige (Abraham, Job, Samuel), ki kažejo, kako se naj uporablja sv. pismo pri oznanjevanju božje besede in druga dela te vrste. Opozarjamo tudi na dela, ki seznanjajo dušnega pastirja z sedaj aktualnimi vprašanji na primer z vodstvom duhovnih vaj, Marijinih kongregacij, z liturgičnim gibanjem itd.

II. KNJIŽEVNA TOMBOLA JUGOSLOVENSKE MATICE.

Lansko leto priredila je Jugoslovenska Matica svojo I. književno tombolo, ki je uspela nad vse pričakovanje in jo je slovenski narod pozdravil kot eminentno kulturno prireditel z odkritosrčnim veseljem. Od takrat dalje se niso časi za slovensko knjigo prav nič spremenili in zato prireja sedaj Jugoslovenska Matica svojo II. književno loterijo, ponavljajoč pri tem lanski oklic.

Časi draginje so kruto zadeli tudi slovensko knjigo, najlepše kar ima slovenski narod. Vedno bolj redki postajajo oni, ki si morejo nabavljati slovensko knjigo, ki bo skoraj hranjena le še po knjižnicah. Ta slovenska knjiga, ta naš ponos in naše bodrilo mora med ljudstvo; kajti iz ljudstva je izšla slovenska knjiga, ljudstvu je namenjena in ljudstvu naj jo ima. Da se to vsaj deloma uresniči, priredi Jugoslovenska Matica v Ljubljani književno tombolo.

Da pride slovenska knjiga med naše ljudstvo, je torej prvi pomen »književne tombole Jugoslovenske Matice«, ki tudi s tem svojim činom dokazuje, da je ona ena naših prvih kulturnih organizacij.

Kakor vsaka tombola, naj prinese seveda tudi književna tombola prireditelju nekaj dobička. Ta dobiček pa porabi Jugoslovenska Matica za one, ki so najbolj potrebni naše pomoči, bodisi v kulturnem in gospodarskem oziru, porabi ga za naše brate in sestre, ki prebivajo preko naših državnih mej.

Iz tega dvojnega ozira je književna tombola Jugoslovenske Matice čista kulturna prireditev, ki je vredna in potrebna vsestranskega podpiranja in sodelovanja.

Književna tombola se vrši na sledeči način:

Tombolske tablice so opremljene s posebnim okroglim pečatom, ki nosi napis II. književna tombola Jugoslovenske Matice 1924. Vsaka tablica stane 3 D ter jih prodajajo v prvi vrsti podružnice Jugoslovenske Matice širom cele Slovenije, odnosno kjer podružnic ni, drugi pooblašenci Jugoslovenske Matice.

Žrebanje se vrši na sledeči način: Trije odborniki pokrajinskega odbora Jugoslovenske Matice in pristojne oblasti imajo nadzorstvo pri žrebanju, ki se vrši v sredo dne 24. decembra 1924. Ta dan se potegneta prvi dve številki, ki se priobčita takoj potem v vseh slovenskih dnevnikih. Kdor je zadel obe številki v eni vrsti, pošlje tombolsko karto v kuverti na naslov Jugoslovenske Matice v Ljubljani. Odsek kontrolira pravilnost tombolske karte in izžrebane številke ter odda naročilo Matični knjigarni v Ljubljani, da pošlje dobiček na naslov, ki je pridejan dotični tombolski karti. Dne 25. decembra se vleče tretja številka. Ta se ravno tako priobči v vseh dnevnikih, in vsi oni, ki so sedaj izmed treh zadeli dve številki v eni vrsti, pošljejo tombolske karte z natačnim naslovom opremljene v Ljubljano. Tako bodo najbrže izžrebane vse ambe.

V nedeljo, dne 28. decembra dobitki s tremi številkami v eni vrsti. Postopek isti kakor zgoraj.

V četrtek, dne 1. januarja 1925 se vleče 5. številka. Na vrsto pridejo dobitki tern in kvaterne s tremi odnosno s štirimi številkami v eni vrsti.

V torek, dne 6. januarja vleče še šesta številka. Na vrsto pridejo kvaterne in tudi že činkvini, to je 5 številke v eni vrsti.

V nedeljo, dne 11. januarja vleče se 7. številka. S to številko bodo gotovo že izžrebani vsi činkvini. Postopek za sprejem dobitka vedno isti.

V nedeljo, dne 18. januarja se vlečejo potrebne številke za tombolo.

Vse dobitke odpošlje po pošti Matična knjigarna v Ljubljani popolnoma brezplačno za onega, ki je dobiček zadel.

Kaj Jugoslovenska Matica s temi dobitki nudi, je razvidno iz sledečih zanimivih števil. Število rednih dobitkov znaša 405, poleg tega pa ima Jugoslovenska Matica pripravljenih še nad 100 mladinskih dobitkov. V vse te dobitke pride 7288 knjig. Kdor si more predstavljati množino knjig, bo razumel, kakšen kulturni pomen ima književna tombola. Vrednost teh knjig znaša 191.936 dinarjev.

Tem številkam ni potreba nobenega pojasnila. Jugoslovenska Matica lahko pričakuje vsled tega popolnoma mirno, da bo druga (božična) književna tombola uspela še lepše od lanske.

Tablice za tombolo ima v predprodaji in v zalogi Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani.

Rojaki, sežite po njih ter si osnujte odnosno pomenite domačo knjižnico!

Ljubljana, dne 1. oktobra 1924.

Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani.

LISTEK.

Slovenski duhovnik — Ahasver.

Trdi se včas, da smo bili Slovenci manjvredni, kakor drugi narodi v nekdanjih avstrijskih deželah. Ali vendar smo imeli vedno precej inteligence, tako da ni zadostovala samo za domačijo, ampak je morala mnogokrat svoj kruh služiti izven svoje ožje domovine. Posebno kar se tiče duhovniškega stanu, zasledimo Slovence-duhovnike tudi v raznih neslovanskih škofijah. Že solnograška nadškofija, ki se je razprostirala do leta 1786 do Donave in obsegala tudi slovensko zemljo na Štajerskem in Koroškem, je zaposlila mnogo slovenskih moči v celotnem svojem obširnem obsegu. Pa tudi v drugih škofijah najdemo marsikatero slovenskega duhovnika. V marsikaterem tudi od nas jako oddaljenem škofijskem arhivu bi našli gotovo tucat zanimivo gradivo za zgodovino slovenskih duhovnikov v tujini.

Kar pripovedujemo v naslednjih vrstah, je nabrano samo v sekovskem škofijskem arhivu v Gradcu, a s tem še ni vse gradivo o našem možu izžrebano. Malodane v vseh nekdanjih avstrijskih škofijskih arhivih, pa tudi v vrtislavskem (Bresslau) na Pruskem, posebno še v goriskem, mora biti gradiva o njem.

Ivan Abram se je rodil na Tolminskem dne 24. junija 1787. V male šole je pohajal v Mariboru, kjer je bil znan kot klatež (vagabundus). Takozvano filozofijo kot začetek vsučiliškega študija, po poznejši ureditvi sedmi in osmi gimnazijski razred, ter nekaj bogoslovja je študiral v Gradcu. Njegov rojak Gregor Lacheiner poroča leta 1838., da je Abram študiral na raznih krajih, pa zelo slabo. Že v petem gimnazijskem razredu je dobil od goriškega škofijskega nižje rede, ali k višjim redom ga niso pripustili. Zato je prosil za odpustnico iz

goriške škofije, katero je tudi 18. decembra leta 1818. dobil. Takrat je že eno leto študiral bogoslovje v Przemyslu v Galiciji. Konečno je bil sprejet v vrtislavsko škofijo v pruski Šleziji. Mizni naslov je dobil od neke zasebne gosposke in je bil posvečen v mašnika v Vrtislavi dne 18. septembra 1819. Bil je takrat star 32 let.

Po mašnikovem posvečenju je prosil za osem-tedenski dopust, da bi lahko v štajerskem Marijinem Celju pel prvo sv. mašo. Dopust je dobil in romal v Marijino Celje. Ko pa je dospel tje, so ga tamošnji kapelani hoteli dati zapreti — mogoče so ga poznali iz Gradca. O novi maši tam ni bilo govora; potoval je dalje. Primičiral je konečno v romarski cerkvi Fernitz pod Gradcem. Bil je takrat neki tudi v Ptuj; ali pred ali po novi maši, ni znano.

Po novi maši se je vrnil zopet v vrtislavsko škofijo in je služil na raznih mestih Pruske Šlezije skozi deset let. Kakor sam trdi, je imel tam razne neprilike in neprijetnosti, vlada in škofijstvo ga nista trpela. Vsled tega je dobil leta 1830. šestmesečni dopust, da si preskrbi sprejem v kako drugo škofijo. Odsel je v Avstrijo in prosil v raznih škofijah za sprejem. Ker pa ga niso hoteli nikjer sprejeti, se je vrnil leta 1835. nazaj v vrtislavsko škofijo. Njegovemu tamošnjemu bivanju sicer niso delali nikakšnih težav, pa službe mu tudi niso hoteli nobene podeliti. Zato je sklenil, da gre v Rim in se tam pritoži o svojem preganjanju. Ali tudi za to pot so morale nastati razne težave in zapreke. Za pot iz Zagreba do Florence je potreboval namreč pol leta. V Florenco je prišel koncem leta 1836. Tam pa so ga prijeli in izročili avstrijskemu poslanstvu, katero ga je uradno po pogonu poslalo na Dunaj; iz Dunaja so ga dalje iztirali na Prusko.

Tam mu je šlo jako slabo in zopet ni dobil nobene službe. Torej je odpotoval čez Ogrsko v Maribor, odtod pa k svojemu rojaku Gregorju Lacheinerju (rojen v Bukovi na Goriškem 28. februarja 1787, posvečen 18. septembra 1813 kot graški bogoslovec, do leta 1838 dekan v Deutschlandsbergu, potem v Pischelsdorfu, kjer je umrl 11. avgusta 1861.), dekanu v Deutschlandsbergu, kamor je dospel 31. decembra 1837 v jako revnem stanu.

Iz Deutschlandsberga je prosil dne 22. januarja 1838 pri sekovskem ordinarijatu za dovoljenje, da sme v sekovski ali ljubenski škofiji (Leoben na Zgor. Štajerskem, takrat oskrbovana iz Gradca) maševati, ker v vrtislavski škofiji ne more dobiti nobene službe in je od tam popolnoma odpuščen. Ordinarijat mu to dovoli dne 28. januarja 1838 do 1. aprila t. l., ako mu dovoli tudi politična oblast, da sme tukaj bivati. Sicer pa mu ordinarijat svetuje, naj se obrne do škofije svoje domovine (v Gorici). Ni nam znano, je-li politična oblast Abrammu, ki je dospel na Štajersko z nekim ogrskim potnim listom, delala kakšne težave.

Lacheiner sam, ki je o Abrammu poročal na škofijstvo, je odsvetoval definitivni sprejem v škofijo, ker ne more jamčiti za njegovo uporabnost. Dovoljenje za bivanje tukaj pa mu ordinarijat lahko da. Abram je že od nekdaj vihrav in nestalen, zato se vedno klati od kraja do kraja. Gotove lastnosti, kakor trdovratno vstrajanje na svojih nazorih, ga ne priporočajo. V svojem dolgočasnem študiranju se je navzel gotovih navad, ki vzbujajo pozornost in so vzrok za zbadanja. Sicer pa v nobenem oziru ni nevaren. Rad pridiguje, pa Lacheiner ni za to, da se mu propovedovanje dovoli. Abram je vesel, ako sme mašo peti ali pri veliki maši biti dijakon. Sicer pa itak ne bo dolgo tukaj ostal.

Bržčas na Lacheinerjevo priporočilo se je 11. februarja 1838 oglasil arveški (Arnfels) župnik Ignac Velebil (Wellebil, rojen kot sin nadučitelja pri Sv. Petru pod Mariborom 30. junija 1789, je bil kaplan v Cmureku, v Mariboru na slovenski župniji 1. 5. 1820 — 31. 10. 1823, tam v mestni župniji kot kaplan in katehet do 1828, ko je postal župnik v Arvežu, kjer je umrl 4. septem. 1842.) pri sekovskem ordinarijatu, da prejme Abrama za pomožnega (drugega) kapelana pri prostem stanovanju in hrani ter štirih tedenskih prostih mašah in drugim majhnim dohodkom, ako ordinarijat temu ne nasprotuje in Abrammu podeli potrebno jurisdikcijo. Ordinarijat privoli in Abram dobi 21. februarja povelje, naj gre v Arvež ter napravi jurisdikcijski izpit pri graškem mestnem proštu-župniku; Velebil pa je dobil nalog, naj ordinarijatu večkrat poroča o delovanju Abramovem.

1838., dne 26. februarja nastopi Abram svoje določeno mesto v Arvežu. Dne 7. maja t. l. pa poroča Velebil v Gradec: Abram se dobro obnaša, je zelo priden v šoli, pridigi, spovednici in sprevidevanju. Vsa svoja opravila izvaja dostojno, spodobno in izpodbudno. Enako poroča 31. julija 1838 s pristavkom, da Abram tudi v sosednjih župnijah rad pomaga. Hoče pa Arvež zapustiti, ker ima premajhne dohodke. Pri župniku z večimi kaplani še lahko dolgo kaplanuje, ker je močen in zdrav. Zna nemški, italijanski in slovenski.

Eno leto po Abramovem prihodu, dne 27. februarja 1839, poroča Velebil, da je Abram že celo leto v Arvežu in naj se zdaj redno nastavi. Na župnikovo vlogo zahteva ordinarijat od lučanskega dekana Kassiana (Cassian Ignac, rojen pri Sv. Lovrencu na Pohorju 8. julija 1787, posvečen in nastavljen 21. septembra 1814, je bil kaplan v Rušah, 10. okt. 1874 do 20. okt. 1875, v Selnici do 15. nov. 1879, v Limbušu do 15. nov. 1825, ko je prišel za kaplana na Ptuj, kjer je postal 1. septembra 1826 curae magister (vikar). Iz Ptuja je prišel za župnika in dekana v Lučane 1. julija 1838, kjer je 6. julija 1862 umrl. V Limbušu in na Ptuj je pripravil dečke za normalno šolo (učiteljske in gimnazijske), dne 16. marca t. l. natančne poizvedbe o Abrammu. Dekan poroča 10. aprila: Je v vsem pravilen, zmeren in se nikjer ne vsiljuje. Pa je izredno ponosen na svoj stan; samo v tem oziru ga večasi zapusti pastoralna presodnost.

1839., 13. novembra še je Abram v Arvežu. Prosi za sprejem v škofijo, ali ordinarijat ne more ustreči prošnji, ker Abram nima nobenega pravega miznega naslova. Naj skrbi, da ga dobi od kakega dobrotnika. Obenem se nastavi kot pomožni kapelan v Ernovžu (Ehrenhausen), katero mesto naj takoj nastopi.

Abram se preseli v Ernovž, kjer ostane kot pomožni duhovnik do 22. avgusta 1841. Odtod je prosil večkrat za sprejem v škofijo. 2. junija 1841 je odgovoril ordinarijat, da se ne more odločiti za Abramov sprejem v škofijo vsled njegovega vnaravega življenja in slabih duševnih zmožnosti. Tudi nadalje še lahko v škofiji ostane, ako si preskrbi potrebni mizni naslov. Naj, se obrne za tega v svojo domačo (goriško) škofijo. In 28. julija 1841 dobi Abram na novo prošnjo odgovor: Je že 52 let star in še ne tri leta v škofiji. Zato mu štajerski verski sklad ne more podeliti miznega naslova. Tudi ni izkazal cele svoje službene dobe. V Ernovž pride drug kapelan, Abram pa naj gre v drugo škofijo. Odlog za prebivanje dobi še tri mesece, to je do konca oktobra t. l.

Abram je bil zopet brez službe. Iz usmiljenja ga vzame pod streho lučanski dekan Kassian, kjer je bil od 18. avgusta do 9. septembra 1841. Kassian prosi pri ordinarijatu, naj se Abram nastavi kot drugi kapelan v Lučanah. A 18. avgusta ordinarijat odkloni dekanovo prošnjo, ker Abram nima namiznega naslova. Naj Abram porabi sedanji lepi čas za potovanje v domovino.

Iz Lučan je šel Abram v kapucinski samostan v Schwambergu, kjer je ostal do 3. novembra 1841. 30. septembra prosi (pri sekovskem ordinarijatu) za sprejem v goriško nadškofijo, obenem pa za sprejem za polkovnega kaplana pri polku Kinsky. Ako ne bode sprejet, je prisiljen, da potuje v Rim, da dobi tam kakšno mesto. Dokler pa dobi potni list, bodo minili meseci; zato prosi, da še sme do konca aprila 1842 ostati v škofiji. 22. oktobra pa odgovori ordinarijat, da mora Abram sam prositi za sprejem v goriško nadškofijo, sekovski ordinarijat sam se ne more pečati s to zadevo. Ako se bode o njem vprašalo, bode ordinarijat že dal svoje poročilo. Daljše dovoljenje za tukajšnje bivanje se mu ne more dati, kakor je že dobil. Skorajšnji nastop mrzlega letnega časa mu bode potovanje le obtežilo.

Po zopetnem odbitju svoje prošnje je Abram 3. novembra 1841 zapustil Schwamberg in se napolil — v Gradec. Tam je ostal do 3. februarja 1842, katerega dne je ponovno prosil za sprejem v škofijo in namestitev na kakšno kapelanijo, seveda brez uspeha.

20. februarja 1842 poroča ordinarijatu župnik Hugovič (Hugowitsch Jakob rojen v Mariboru 22. marca 1799, duhovnik 24. septembra 1822, je služboval vedno v nemškem delu škofije. Tako d 1. dec. 1826 do 20. sept. 1835 kot stolni vikar v Gradcu, od koder je prišel za župnika k Sv. Janžu v Sekovski dolini. Od tod je šel 1. dec. 1839 za župnika v sosednji Klein, je stopil potem v pokoj in je umrl 20. marca 1881 v Premstätten pri Gradcu) pri Sv. Janžu v Sakovski dolini: Duhovnik Ivan Abram, bivši kapelan v Arvežu, Ernovžu in nekaj časa v Lučanah in potem iz sekovske škofije izgnan, je par tednov v najhujšem zimskem mrazu na Ogrskem, Avstrijskem, posebno pa v Vrtislavi prosil za sprejem. Na zadnjem mestu so mu svetovali, naj išče sprejem na Avstrijskem. Te dni je prišel v svojem obupnem položaju k meni (Hugoviču) in mlo prosil, naj mu dam tako dolgo streho, da dobi potni list v Rim. Iz usmiljenja do ubogega in zgubljenega duhovnika sem mu rekel, da sem voljan, ga nekaj časa skozi zimo zastojno obdržati, ako ordinarijat dovoli, da sme Abram nekaj časa živeti pri Sv. Janžu, ako se bo mirno obnašal. Kaj naj storim s tem duhovnikom? Sme duhovno službo opravljati? (Da bi Abram v teku ne celo dveh tednov kraje preprotoval, kakor Hugovič piše, se nam ne zdi verjetno.)

Ordinarijat odgovori 23. februarja 1842: Z ozirom na sedanji letni čas ordinarijat ni proti temu, da ostane Abram nekaj časa pri Hugoviču, ako se spodobno obnaša. Sme tudi maševati, drugega opravila pa nobenega delati. Na poznejšo prošnjo je smel Abram ostati pri Sv. Janžu do konca aprila in v potrebi tudi spovedovati in drugače v dušnem pastirstvu pomagati.

6. maja 1842 je Abram zapustil Sv. Janž, ne da bi povedal, kam gre. Šel je zopet v Lučane. 12. maja prosi zopet za sprejem v škofijo, kajpada zastoj. Obrnil se je ob enem tudi na cesarja samega, da se mu podeli mizni naslov iz štajerskega verskega sklada. Tudi ta prošnja je bila odklonjena (Gub. 25. 5. 1842, št. 8422). Ko je hotel gubernij najvišji odlok dostaviti Abrammu in so po njem vpraševali, Abram ni bil več na Štajerskem. Dobil je med tem potni list v Rim in odšel iz Lučan. 24. avgusta vpraša guberny zopet po Abrammu, ker je zvedel, da je ta pred kratkem iz Požuna (danes čl. Bratislava) odpotoval na Štajersko.

18. oktobra 1842 se zglaši Abram iz Solnograda. Od tod prosi zopet za sprejem v sekovsko škofijo ali vsaj za mesto pomožnega kaplana. Bil je v Rimu in tam so mu na njegove pritožbe odločili, da se ga mora sprejeti ali v bratislavsko škofijo ali goriško nadškofijo. Seveda bo do rešitve tega vprašanja preteklo več časa. Zato so mu kardinali svetovali, naj ostane do tedaj v sedanji (sekovski) škofiji. Sicer mu v Rimu niso hoteli verjeti, da samo vsled tega ni dobil sprejema v škofijo, ker nima nobenega miznega naslova. Obrnil se je že v Vrtislavo, ako ga tam ne sprejmejo, pride Gorica na vrsto. Do rešitve cele zadeve se je nastanil v Solnogradu, kjer je primanjkovalo 20 pomožnih duhovnikov in kapelanov, ter prosil, da sme tam bivati in se ga nastavi. Pa tudi tu ga niso sprejeli. Nameraval je tudi iti za misijonarja v Ameriko, pa Propaganda mu je rekla, da je za ta posel že prestar. Ako ga že sekovski škof sam noče sprejeti, naj ga vsaj priporoča kakemu drugemu škofu.

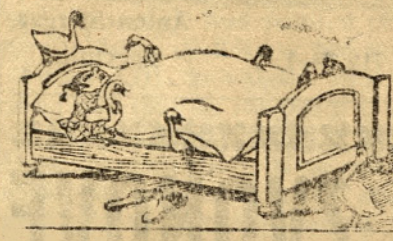
Sekovski ordinarijat pa ga je 26. oktobra 1842 opomnil na svoje prejšnje rešitve v tej zadevi in pripomnil, da nadalje na Abramove prošnje vobče več ne bode odgovarjal. Obenem mu škofijstvo tudi naznani odlok štajerskega gubernija, da mu štajerski verski sklad ne more dati miznega naslova.

Abramovo rimsko potovanje je imelo vendar nekakšen uspeh. Da se obe škofiji: vrtislavska in goriška, neprijetnega človeka odkrižata, sta preskrbeli, da je dobil Abram vsaj pokojnino. 4. novembra leta 1843 je dobil nakazanih 100 goldinarjev iz goriskega verskega sklada. Ker pa na Nemškem niso imeli te ustanove, mu je vrtislavska škofija tudi nakazala 100 goldinarjev pokojnine iz dohodkov duhovnišnice v Neisse z veljavo od 10. novembra leta 1843. naprej (20. nov. t. l.)

200 fl to je bila takrat plača kaplana. Seveda pa Abrammu to ni zadostovalo. Od oktobra leta 1842 do leta 1845 nimamo podatkov o njegovem potovanju. Leta 1845 je živel pri usmiljenih bratih v Gorici. Prosil je v goriški nadškofiji za kakšno dušeskrbno mesto, a niso imeli takega zanj. Zato se je 31. julija 1845 še enkrat obrnil na sekovski ordinarijat, naj mu vendar dajo kakšno mesto z ozirom na njegovo 4 letno službovanje v graški škofiji. Vkljub ordinarijatskega sklepa z dne 26. oktobra 1842 mu je ordinarijat odgovoril in prošnjo odbil z razlogi, da se je po čudaških posebnostih svojega značaja v času bivanja v sekovski škofiji pridobil zelo malo zaupanja, zato ga niso hoteli v škofiji obdržati. Tudi tukajšnja duhovščina ga ni marala.

Ta odlok je zadnji dogodek iz Abramovega življenja, ki nam je iz naših virov znan. Bil je takrat 58 let star. Kdaj in kje je umrl, ne vemo; o tem bi znali goriški viri poročati.

Fizol in orehe kupuje po najvišjih cenah F. Starčič. Maribor, Vetrinjska ulica št. 15. 1429 6—1

PERJE

za zglavnike, puh za pernice, žimo, afrik in cvilch za žimnice, platno za prtiče in vse drugo posteljno perilo, odeje živane in flanelaste, preproge, zastore, posteljne in kavne garniture, namizne prte, prodaja v velikanski izbiri in čudovito nizkih cenah veletrgovina R. STERMECKI, CELJE, št. 334. Ilustrovani cenik zastoj! Trgovci engros cene. 481 16

Prevzem gostilne.

Podpisana naznanjava cenj. občinstvu, da sva z današnjim daem prevzela občeznano gostilno

„MESTO TRST“

(Rapoc) na Tržaški cesti, nasproti obče boln'ce. Nudila bodeva najinim cenj. gostom ob vsaki uri okusna topla in mrzla jedila, sprejemala bodeva abonente na hrano po ugodnih pogojih in točila le pristna, izvrstna domača vina. Zunanjim gostom so na razpolago obširni hlevi za njihovo vprežno živino. — Nedeljo, dne 23. t. m. se vrši velika pojedina gcsi, klobas i. t. d. Za mnogobrojen obisk prosita

Nožika in Ivan Zorec.

Ia trboveljski premog, kosovec in kockasti. Ia ostrauski koka, kosovec, ia bukova drva, cepana in žagana po najnižjih dnevnih cenah pri

DAVORIN JOHAN IN DRUGOVI družba z o. z.
Maribor, Gregorčičeva ulica št. 1.

Naznani o.

Čast nam je cenjenemu občinstvu naznaniti, da smo otvorili v palači Zadrúžne gospodarske banke v Mariboru, Aleksandrova cesta 6

zalogo svojih tovarniških izdelkov.

Tam se bodo prodajali od sedaj naprej na debelo in na drobno izključno le naši izdelki, kakor: bronasti zvonovi, kovinasta roba, kuhinjska posoda iz aluminija, kletarski predmeti itd., že znano solidno izdelani, po najnižjih tovarniških cenah.

Prevzamemo tudi popravila strojev v strokovno izpeljavo, zlasti tudi težka varilna in kovaška dela. — Za obilen obisk se cenj. občinst. najuljudneje priporočamo

Inž. J. & H. Bühl

livarna zvonov in kovin in tovarna strojev,

Maribor

Natečaj.

»Društvo za zidavo nove župnijske cerkve Sv. Magdalene v Mariboru« razpisuje v dosego črtežev (skice) za nameravano novo župnijsko cerkev splošni natečaj, katerega se morejo udeležiti osebno oni inženirji in arhitekti, kateri stalno prebivajo v krajlevini Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Določene so sledeče nagrade: I. nagrada 15.000 D, II. nagrada 10.000 D, III. nagrada 7.500 D. Razpisovalec si pridržuje pravico do nakupa nenagrajenih projektov po 5.000 D za vsakega.

Presojevalno razsodišče obstoji iz gospodov: inženir Jaroslav Foerster, univerzitetni profesor v Ljubljani, načelnik; inž. Adolf Bäuml, gradbeni nadsvetnik mestnega magistrata v Mariboru, namestnik načelnika; inž. Anton Dolenc, šef okrožne gradbene sekcije v Mariboru; inž. Miroslav Hengerer, ravnatelj Jugoslovanskega inženirskega podjetja v Mariboru; kaplan Pavel Holcman, Sv. Magdalena v Mariboru; dr. Franc Kovačič, profesor bogoslovja in umetnostne zgodovine v Mariboru; dekan in župnik Anton Stergar, Sv. Magdalena v Mariboru.

Natečajne izdelke je poslati na »Društvo za zidanje nove župnijske cerkve Sv. Magdalene v Mariboru« do dne 28. februarja 1925 ob 12. uri.

Za zasnovo potrebne določbe in načrte dobe konkurentje pri zgoraj navedenem društvu proti plačilu zneska 30 D.

Društvo za zidanje nove župnijske cerkve Sv. Magdalene v Mariboru, dne 30. oktobra 1924.

Pavel Holcman, tajnik. 712 3—1 Anton Stergar, načelnik.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
VRVI ZA ZVONOVE
 nudi vr- : Ivan N. Adamič, Vetrinjska
 varna : : ulica 20
 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Svinjske kože

kupuje po najvišjih dnevnih cenah
 JOSIP ROSENBERG, MARIBOR,
 Slovenska ulica 1.

Tovarna vijakov

Splošno stavbene družbe

Maribor, Aleksandrova 12

Vijaki za les vsake vrste in vsake velikosti, zakovice za pločevino iz železa, bakra, medenine in aluminija.

SUKNO

Kamgarn in ševijot za moške in ženske obleke, flanele, barhende, hlačevino, pletene ženske jopce, izgotovljene m žke in ženske obleke, površnike, otročje obleke, dežne plašče in vseh vrst manufakturno blago kupite po ceni pri

F. Starčič,

MARIBOR. Vetrinjska ulica 15. MARIBOR.

Donar naložite

najboljše

pri

najvarnejše

Spodnještajerski ljudski posojilnici r. z. z n. z.

v Mariboru, Stolna ulica št. 6,

ki obrestuje hranilne vloge po

8% in 10%

oziroma po dogovoru.

NAZNANILO OTVORITVE.

Cenjenim damam uljudno naznanjam, da sem otvorila v
 Ruški cesti št. 7 II. nadstropje

DAMSKI MODNI SALON

Izdelovala bom razne toalete, kostume itd. po najnovejši modi od priproste do najfinejše izpeljave po najnižjih cenah. Za obilni obisk se priporoča FRANCISKA ROBAR.

Strojno mizarstvo

HOCHNEGER & WIHER

Koroška c. 53 MARIBOR Koroška c. 53

se priporoča za izdelovanje pohištva in stavb kakor vseh v to stroko spadajočih mizar-skih izdelkov. — Pohištvo za sobe in pisarne trajno v zalogi.

Edini izdelovatelj stiskalnic „Patent Rudl“.

Postrežba točna! Cene zmerni!

Kdor v „Straži“ oglašuje, uspeha gotovo se raduje

Predivo kupuje po najvišjih cenah ali zamenja za gotove vrve tvrdka Ivan N. Adamič, Maribor, Vetrinjska ul. 20. 613

CUNJE

trojaške, suknjene in platne ne odpadke, staro železje kovano in vilito, glaževino kakor odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbeiter,

Maribor, Dravska ulica 15

Zamenjam tudi staro železje, katero je za uporabo, s kovskimi odpadki in vilitina.

„ITO“

priznana najboljša zobna krema!

!! Za ženske in otroke !!

Velika izbira pletenih jopic, bluz, oprsnikov, jumperjev, robcev, kostumov, perlerin, kopic, celih oblek, sviterjev, dokolenic i. t. d., vse lastnega izdelka in po zelo nizkih cenah. Vsa naročila

po meri se izvr-

šijo točno

po želji

lastni pletarni

Marije Vezjak

Maribor, Vetrinjska ulica 17.

Bluze se vežejo od 50—80 D.

Tovarna za izdelovanje likerjev, dezertnih vin in sirupov

Perhavec & Valjak

MARIBOR

Meljska cesta 3.

MARIBOR

priporoča predvsem svojo veliko zalogo najizbornejšega Vermouth-vina, od najslovitejših zdravnikov kot splošno in najučinkovitejše sredstvo proti različnim bolestim ter zlasti rekonvalescentom in slabotnim priporočena. Poleg tega se dobijo in so vsak čas na razpolago najrazličnejši likerji, rum, konjak in slivovka, vse najboljše kvalitete.

Zahtevajte cenike!

676 11—1

Trgovci!

Zelite si ohraniti stalno odjemalce, držite v svoji trgovini le najboljše blago, zato prodajajte samo in izključno le

CETINA TESTENINE

katero so priznane najboljše!

CETINA je največja in najmoderneje po napolitanskem vzoru urejena tovarna testenin v Omišu, Dalmacija.
CETINA proizvaja najboljše in radi tega najcenejše testenine, tekmuje z najboljšimi domačimi in inozemskimi proizvodi.

CETINA si je osvojila brez vsake reklame vsa glavna tržišča v tuzemstvu.

CETINA izdelke pozna ves trgovski svet od Maribora do Bitolja in od Subotice do Cetinja.

CETINA testenine, zaradi zelo velike hranivosti in najboljše kakovosti, ne smejo manjkati ne na bogati, ne na siromaški mizi!

CETINA testenine se dobijo v vsaki boljši trgovini!

Glavno zastopstvo:

Stanko Pallaš, Maribor, Koroščeva ul. 5.